

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی آذربایجان غربی
سازمان آموزش و پژوهش

شبکه بهداشت و درمان نقده

بیمارستان امام(ره) نقده

مسمومیتها

دارویی

سال ۱۳۹۴

تنظیم : واحد آموزش (پارمحمدی)

مقدمه:

بیشتر از نیمی (۵۶٪) از علل مسمومیتها داروها هستند. و در میان مسمومیتهای دارویی، مسمومیت با داروهای موثر بر سیستم اعصاب مرکزی مثل **ضد دردها و خواب آور ها** و **ضد افسردگیها** رایج ترند که احتمالاً به دلیل دسترسی بیشتر افراد به این داروها و فروش بدون نسخه آنهاست. همچنین افرادی که داروی ضد افسردگی و یا روان گردان مصرف میکنند تمایل بیشتری به مصرف دارو ها دارند.

• در یک بیمار غیرهوشیار بعضی از موارد می تواند مطرح کننده مسمومیت دارویی باشد مثلاً:

- ۱) سابقه اختلالات روحی و روانی بیمار
- ۲) سابقه بحران روحی اخیر
- ۳) بوی خاص نفس و یا ترشحات دهان بیمار میتواند مطرح کننده بعضی از انواع خاص مسمومیتها باشد.
- ۴) وجود قرص ها و کپسولها و یا ورقه های خالی قرص در اطراف بیمار
- ۵) وجود آثاری از زخمهای ناشی از آسیب به خود در بیمار غیر هوشیار میتواند احتمال مسمومیت دارویی را مطرح کند.

در برخورد با یک بیمار غیر هوشیار (چه در اثر مسمومیت دارویی و چه غیر آن) باید به سه نکته اساسی توجه کرد:

۱) وضعیت تنفس: راه هوایی بیمار باید سریعاً باز شود. در صورت وجود ترشحات فراوان، ترشحات تمیز شود، دندان مصنوعی، آدامس، مواد غذایی و یا باقیمانده دارو ها سریعاً از دهان فرد خارج شود.

آیا تنفس خود بخودی دارد؟ در صورت نبود تنفس خود بخودی، تنفس دهان به دهان داده شود.

۲) وضعیت قلب و عروق: به این نکته توجه شود که آیا نبضهای بیمار لمس میشود. فشار خون بیمار اندازه گیری شود. در صورت نیاز باید ماساژ قلبی داده شود و انفوزیون وریدی مایع ایزوتونیک آغاز شود.

۳) درجه حرارت بیمار

پس از بررسی سه مورد حیاتی و انجام اقدامات مذکور بیمار باید هر چه سریع تر به مرکز اورژانس منتقل شود و البته پیش از آن باید مرکز مورد نظر را از این امر مطلع نمود. داروی مشکوک را باید همراه بیمار به مرکز اورژانس حمل کرد و در صورت امکان مواد استفرغ شده در ظرف شیشه ای ریخته شود و به مرکز اورژانس منتقل شود.

در صورتی که بیمار نسبتاً هوشیار است و قدرت پاسخ گویی به سوالات را دارد باید شرح حال دقیقی تا حد امکان از بیمار گرفته شود.

در تاریخچه بیمار ۵ سوال اساسی باید پرسیده شود :

- ۱) چه دارویی مصرف کرده است ؟
- ۲) چه مقدار مصرف کرده است ؟
- ۳) فاصله زمانی از زمان مصرف دارو چقدر است ؟
- ۴) آیا استفراغ کرده است؟
- ۵) بیمار از نظر وجود بیماری زمینه ای بررسی شود مثلاً سابقه دیابت و مصرف قرص های پایین آورنده قند خون و سابقه فشار خون بالا و یا نارسایی قلبی ، کلیوی ، کبدی و مصرف داروهای مرتبط با آن بیماری ها. در صورتیکه بیمار هوشیار نباشد این شرح حال باید از اطرافیان بیمار گرفته شود.

اهداف انجام اقدامات اورژانسی :

۱. پاکسازی یا غیر فعال کردن سم قبل از جذب آن
۲. انجام مراقبت های حمایتی برای حفظ سیستم های حیاتی بدن
۳. مصرف پادزهری خاص برای خنثی نمودن سم خاص با تجویز پزشک
۴. اجرای درمان هایی که به دفع سم ، سرعت می بخشد.

پس از اخذ شرح حال اقدام بعدی کم کردن جذب سم است . روش های متعددی جهت پیشگیری از جذب پوستی ، چشمی ، تنفسی و به خصوص گوارشی وجود دارد .

در صورت تماس پوستی و چشمی با ماده سمی، موضع باید به مدت ۱۰ تا ۱۵ دقیقه با آب معمولی شستشو داده شود. جهت کاهش جذب گوارشی دارو می توان قبل از رساندن بیمار به بیمارستان با تحریک ته حلق، بیمار را وادار به استفراغ کرد. البته در صورتی که زمان کمی از مصرف دارو گذشته باشد (ترجیحاً کمتر از یک ساعت)، بیمار هوشیار باشد ، تشنج نداشته باشد ، قادر به اوغ زدن باشد، مواد سوزاننده (اسید و قلیا) مصرف نکرده باشد و نفت و مواد مشابه آن را نخورده باشد و اولسرپیتیک فعالی نداشته باشد.

در نهایت با توجه به اینکه بیشتر از ۹۰٪ تماس با سموم و مسمومیت های دارویی در خانه رخ میدهد و همیشه و همه جا **پیشگیری** بهتر از درمان است باید به چند نکته توجه خاص داشت:

۱) داروها و سموم خطرناک مثل حشرها کشها در کابینت ها و یا محفظه های قفل شده نگاه داری شود.

۲) داروهای مصرف نشده و تاریخ گذشته دور ریخته شود

۳) همه داروها برچسب داشته باشد و برچسب داروها به خوبی چک شود .

۴) داروها را از پوشش خودشان بیرون آورده نشوند و در پاکت یا کیف نگاه داری نشوند.

تاکید می کنیم فاصله زمانی بین خوردن دارو و درمان مناسب ، جهت جلوگیری از آسیب جدی یا مرگ، بسیار حیاتی است و نتیجتاً ضروری است شماره تلفن های مراکز اورژانس نزدیک محل زندگی خود را یاد داشت و در دسترس تمام اعضای خانواده باشد.

راههای خروج سم:

- ایجاد استفراغ
- شستشوی معده
- شارکول فعال
- استفاده از شیر
- خنثی کننده های اختصاصی (جیوه، آهن، ید)
- مسهل
- تجویز پادزهر
- دفع فعال سموم جذب شده

پادمان باشد بیمار را درمان کنید نه سم را!

مثال:

- پرستاری داخلی و جراحی- برونر سودارث ۲۰۱۰
- اینترنت

شماره تلفن بیمارستان امام(ره)نقده - ۳۵۶۶۱۸۲۰